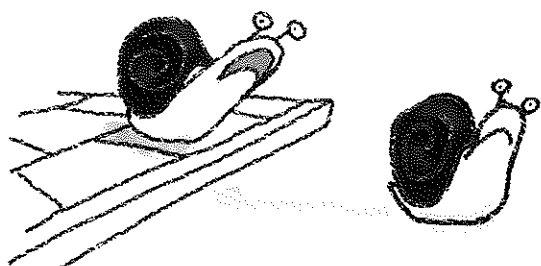

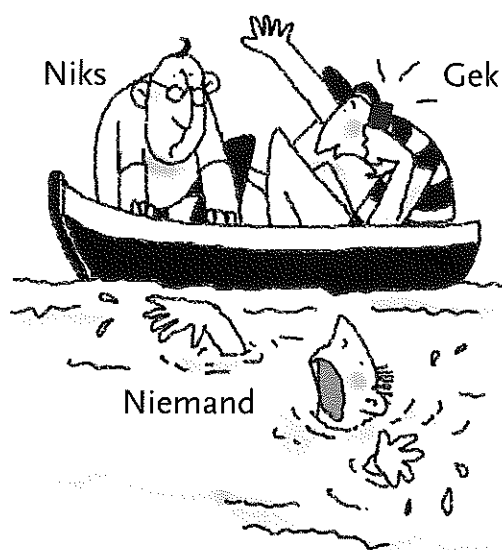
- 1 Onderstreep het onderwerp van de zin.
Je vindt het als je antwoord geeft op de vraag.

- 1 Twee slakken staan bij de stoeprand. *Wie staan bij de stoeprand?*
- 2 Ze kijken naar links en naar rechts. *Wie kijken naar links en naar rechts?*
- 3 Een meisje rijdt voorbij. *Wie rijdt voorbij?*
- 4 Dan begint de ene slak met oversteken. *Wie begint met oversteken?*
- 5 'Niet doen, niet doen,' roept de andere slak verschrikt. *Wie roept verschrikt 'niet doen, niet doen'?*
- 6 'Over een uur komt er een bus langs.' *Wat komt er over een uur langs?*

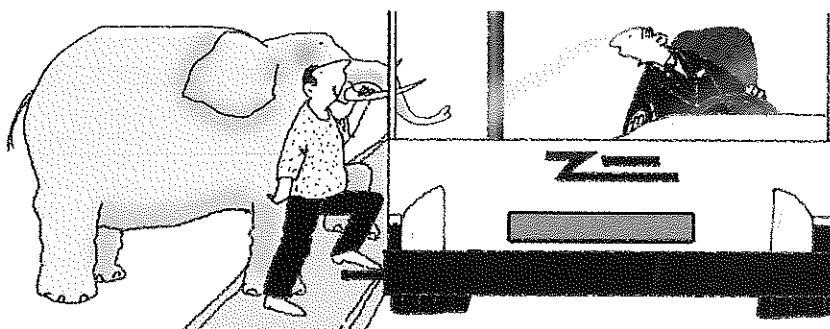
- 2 Onderstreep het onderwerp van de zin.

- 1 Niks, Niemand en Gek zitten op een boot.
- 2 Plotseling valt Niemand in het water.
- 3 Niks vraagt Gek om te bellen voor hulp.
- 4 Uit zijn jaszak haalt hij een mobieltje.
- 5 'Hallo, ik ben Gek en bel voor Niks.'
- 6 'Want Niemand is in het water gevallen.'

- 3 Onderstreep het onderwerp van de zin.

- 1 Een lange man stapt in de bus.
- 2 Na hem volgt een dikke olifant.
- 3 Van verbazing valt de buschauffeur bijna van zijn stoel.
- 4 'Dit heb ik nog nooit meegemaakt.'
- 5 'Nogal logisch,' antwoordt de man.
- 6 'Normaal gaan we altijd met de brommer.'

Dit ga je leren

Je leert wat het **onderwerp** van de zin is.

Dit moet je weten

Het **onderwerp** is het **wie-deel** van de zin.

Het onderwerp in een zin vertelt wie of wat iets doet.

Jan Erik heeft ruzie met papa en mama.

Ze geloven hem niet.

In de tuin staat een raket.

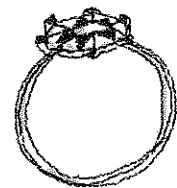

- ★ 1 Onderstreep het verwijswoord.
Omcirkel het woord waar het naar verwijst.

- 1 Mevrouw Vervat is rijk.
Zij woont in een groot huis.
- 2 Meneer Vervat woont er niet.
Hij is overleden.
- 3 Toch woont mevrouw Vervat niet alleen.
Ze heeft hulp.
- 4 Jaap regelt veel.
Hij is haar grote steun.
- 5 Josje doet het huishouden.
Zij is 'het meisje'.
- 6 Mehmet onderhoudt huis en tuin.
Hij is de tuinman.

- ★ 2 Onderstreep het verwijswoord.
Omcirkel het woord waar het naar verwijst.

- 1 Op een ochtend is mevrouw Vervat haar ring kwijt; ze belt de politie.
- 2 Het hele personeel is verdacht. Het komt samen in de salon.
- 3 Een agent doet onderzoek. 'Waar was iedereen?' vraagt hij.
- 4 'Mehmet was buiten,' zegt Jaap. 'Hij moest het gras maaien.'
- 5 Josje was in de keuken, ze zette thee.
- 6 Jaap was naar het dorp. 'Ik deed boodschappen,' zegt hij.

Dit ga je leren

Je leert hoe je kunt verwijzen naar mensen.

Dit moet je weten

Een **verwijswoord** wijst naar een woord dat al eerder is genoemd.

Een verwijswoord zorgt ervoor dat je niet twee keer hetzelfde hoeft te zeggen.

Jan Jacob zet zijn koptelefoon op.

Hij luistert naar muziek.

Hij → Jan Jacob

Mama is bezig.

Ze heeft geen tijd.

Ze → Mama

Het jongetje kijkt naar tv.

Hij is gek op tekenfilms.

Hij → Het jongetje

In de tuin speelt een kind.

Het trapt tegen een bal.

Het → een kind

1 Zet het juiste leesteken in de zin.

Kies uit: komma vraagteken
uitroepteken punt

- 1 Hallo , hoort u mij ?
- 2 Goedemorgen Jelmer _ heb je zin in een kop thee _
- 3 Meneer _ u hebt uw tas in de bus laten liggen _
- 4 Pas op _ daar komt een auto aan _
- 5 Evelien en Esther _ het eten is klaar _
- 6 Lieve kinderen _ het is nu echt tijd om te gaan slapen _

2 In welke zinnen staat de komma op de goede plaats? Schrijf de letters achter die zinnen op. Zet de letters achter elkaar, dan krijg je een woord.

- 1 Kom ma, we moeten gaan! (k)
Kom, ma we moeten gaan! (h)
- 2 Wacht nog, even ik ben bijna klaar. (e)
Wacht nog even, ik ben bijna klaar. (o)
- 3 De trein komt er al aan, straks zijn we te laat. (m)
De trein komt er al aan straks, zijn we te laat. (l)
- 4 Rustig nou, maar haasten is nooit goed. (a)
Rustig nou maar, haasten is nooit goed. (m)
- 5 Vlug! Als we hard rennen, halen we hem nog. (a)
Vlug! Als we hard rennen halen, we hem nog. (b)

k

Dit ga je leren

Je leert wanneer je een **komma** schrijft.

Dit moet je weten

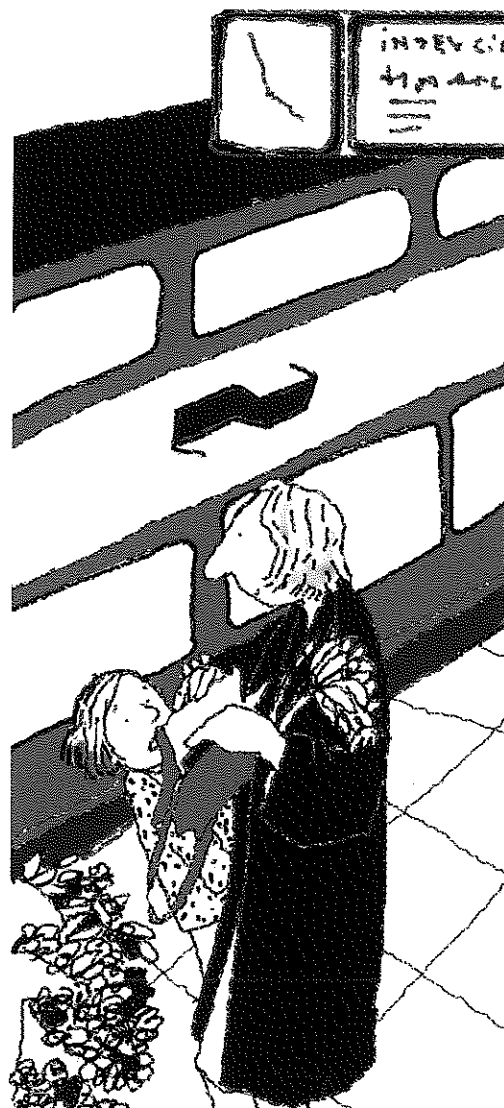
Je schrijft een **komma**:

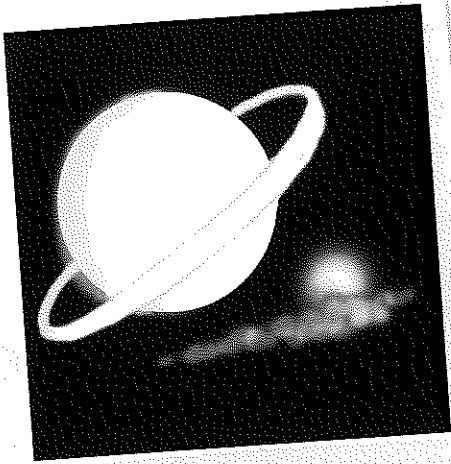
- om de lezer te helpen een lange zin te begrijpen;
- als je iemand aanspreekt;
- tussen twee werkwoorden van twee zinsdelen.

Ik keek het liefst naar buiten, naar de aarde.

André, wat wilde je worden als kind?

Als je ruzie hebt, kun je niet slapen.

Dit ga je leren

Je leert nog meer over het **zelfstandig naamwoord**.

Dit moet je weten

Zelfstandige naamwoorden zijn woorden voor:

- mensen, dieren en dingen die je kunt aanraken;
- dingen die je niet kunt aanraken.

wel aanraken	niet aanraken
raket	liefde
gordijnen	ruzie
oven	lengte

★ **1** Onderstreep het zelfstandig naamwoord met het lidwoord.
Let op: in zin 4 staan twee zelfstandige naamwoorden.

- 1 Er was eens een planeet.
- 2 Daar kon je alleen maar met de raket naar toe.
- 3 Daar was ook een maan, maar heel klein!
- 4 Soms schoof er een wolk voor de maan.
- 5 Iemand probeerde er met het vliegtuig te komen.
- 6 Hij kwam niet verder dan de ster ernaast.

★ **2** Schrijf het zelfstandig naamwoord op met het lidwoord.

- 1 Als ik mocht kiezen, werd ik astronaut.
- 2 Ik heb daarvoor echt een fantastisch idee.
- 3 Dan ontwerp ik zelf een ruimtepak.
- 4 Zo een waarmee je op de maan kunt lopen.
- 5 Dan ga ik naar het heelal.
- 6 Maar dat kan nu niet, ik moet eerst mijn kamer opruimen.

de astronaut _____
